

Секція Теорії та методики навчання

Логінова А.О.

аспірантка,

Інститут педагогіки НАПН України

**РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕГРОВАНОГО ЗМІСТУ ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІКИ
ЧЕРЕЗ ВИКОРИСТАННЯ НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ ДІЯЧІВ
ГЕОГРАФІЧНОЇ НАУКИ**

Особливе значення для розвитку загальної теорії та методології географії має внутрішня інтеграція, що відбувається на рубежі двох її основних підсистем – фізичної географії та соціально-економічної географії. Географія – це вже інтегрована наука, в рамках якої фізична географія та соціально-економічна географія мають свої власні предмети дослідження, свою теорію та методику, але при цьому усвідомлюють спільні географічні інтереси, цілі та завдання.

Тісна інтеграція географії та економіки виникла після виокремлення з цілісної географії соціально-економічного її напрямку, відповідального за економіко-географічні та соціально-географічні напрями досліджень. При цьому власне географія займається просторовістю економічного розвитку, тоді як економіка – змістом економічного процесу. В результаті такої взаємодії виникли такі напрями як: географія промисловості, географія сільського господарства, географія транспорту, географія інфраструктури, географія туризму та географія сфери послуг. Наявність тісних взаємозв'язків географії з економікою підтверджується віднесенням соціально-економічної географії до сфери економічних наук [1].

Серед наших сучасників думки про інтегрованість або окремість географії також різняться. У науковій праці Престона Джеймса та Джефрі Мартіна [2] наголошено, що на ранніх етапах розвитку особливість географії полягала в її тісному переплетенні з іншими областями пізнання – адже в цей час накопичилося ще дуже мало відомостей про світ, і для того, щоб оволодіти більшою частиною знань, що існували тоді, достатньо було володіти впевненістю в собі і старанністю

(наприклад, Геродот, Ератосфен, Птолемей). Це були часи, коли допитливий учений не відчував потреби обмежувати дослідження рамками своєї науки. На противагу. На думку Максима Паламарчука «Географія не завжди на належному рівні створює інтегровані картини дійсності» [3]. Картини дійсності намагаються відобразити і взаємодіючи з географією науки, але вони виявляються більш вузькими і частковими, ніж географічні, створюючи ілюзію непотрібності географічного знання». Шлях розв'язання цієї проблеми вбачається у вдосконаленні синтезу знань у самій географії власними теорією і методами, посиленні її інтеграції з іншими науками. Лише на цій основі вона зможе практично реалізувати закладений у ній потенціал комплексного і синтезного вивчення територіальних утворень у суспільстві та природі.

Самі творці «географічної» та «економічної» науки часто є Особистостями (з великої літери) з цікавим життєвим шляхом і взірцевим творчим досвідом. Поєднання дефініцій «наукова спадщина»-«» змінюватиме у сучасного комп'ютеризованого покоління спотворене уявлення, що наукова інформація з'явилася в Google «з небес», і завжди там була. В учнів слід формувати усвідомлення, що вони користуються досягненнями попередніх поколінь вчених і для подальшого розвитку суспільства наукова інформація в комп'ютері має поповнюватися надбаннями наступників. Знання наукової спадщини видатних особистостей минулого, історії дослідження географічних об'єктів та явищ позитивно впливають на розвиток світогляду, формують усвідомлене емоційно-ціннісне ставлення учнів до внеску старших поколінь у розвиток вітчизняної та світової географічної науки, у розвиток знань про планету як рідну оселю.

Наприклад, на уроках географії під час вивчення теми «Національна економіка і світове господарство» створюємо інфографіку товарної структури зовнішньої торгівлі України. Спочатку підбираємо необхідну інформацію з твору «Соціально-економічна географія України» [4] доктора географічних наук Олега Шаблія про стан зовнішньої торгівлі у 1993 році та сучасний стан. Продумаємо

сценарій оформлення інфографіки, створюємо її у сервісі *easel.ly* та аналізуємо, які зміни відбулись у товарообміні України за ці роки.

Рис.1. Приклад інфографіки за науковою працею Олега Шаблія

Джерело: розроблено автором Логіною А.О.

У межах вивчення теми «Третинний сектор господарства. Туризм» за допомогою уривку статті Костянтина Мезенцева «Публічні простори Києва: забезпеченість населення та сучасна трансформація» [5] встановлюємо проблему низького забезпечення населення районів Києва «зеленими» публічними просторами. Далі учні формують основну мету проекту – моделювання рекреаційного простору району міста Києва (або будь якого іншого міста, селища) з метою «озеленення» публічного простору. На етапі аналітики команди визначають район міста Києва, що потребує рекреаційного наповнення; прописують етапи виконання проекту; розподіляють обов’язки; встановлюють період виконання кожного етапу. Фінальну 3D модель рекреаційного простору міста (села, селища) можливо створити у безкоштовній програмі Sketchup. На завершення, учні оформлюють кінцеві результати дослідження у вигляді анімованої презентації *prezy.com* та «захищають» проект.

Таке уміння працювати на міжпредметному рівні забезпечує формування в учнів цілісної системи уявлень про діалектико-матеріалістичні закони пізнання навколишнього світу в їх взаємозв'язку та взаємопроникненні, сприяє розширенню кругозору та діапазону уявлень про їх практичне застосування.

Список використаних джерел:

1. Воровка В.П., Марченко О.А. Інтеграція географії з суміжними науками: основні тенденції. «Професор Юрій Полянський: від плакорів Поділля до засніжених Анд»: матеріали Всеукраїнського онлайн-семінару, приуроченого 130-річчю з дня народження географа, геолога, археолога Полянського Юрія Івановича (27-28 травня 2022 р.). Тернопіль: Вектор, 2022. 68-71 с.
2. Geoffrey J. Martin. All Possible Worlds: A History of Geographical Ideas. Oxford University Press; 4th edition (January 27, 2005). 624 p.
3. Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії: Посібник для викладачів економічних і географічних факультетів вузів, наукових працівників, аспірантів /М.М. Паламарчук, О. М. Паламарчук. Київ: Знання 1998. 416 с.
4. Соціально-економічна географія України: Пров. з укр. / За ред. О. Шаблія. Львів: Світ, 1995. 640 с.
5. Мезенцев К.В., Мезенцева Н.І. Публічні простори Києва: забезпеченість населення та сучасна трансформація. *Часопис соціально-економічної географії: міжрегіон. зб. наук. праць*. Вип. 11(2), Харків. 39-47 с.